

Situación actual da industria en España”. a) Os problemas estruturais (dimensión, I+D+i, tecnoloxía). b) Tendencias recentes da industria en España: globalización e deslocalización.

España é un país integrado no conxunto dos países industriais do mundo. Mais o desenvolvemento da actividade industrial en España non acadou un nivel notable ata a segunda metade do século XX. A crise industrial de 1973- 1974, que evidenciou a necesidade de cambiar os sistemas de produción, coincidiu coa revolución tecnolóxicoinformática ou terceira revolución industrial. Desenvolveuse unha nova etapa denominada postindustrial ou informacional, que deu lugar a novos modelos de empresas cunha importancia crecente das novas tecnoloxías, a innovación e a investigación. O ingreso de España na Unión Europea (a partir de 1986) supuxo o final do proteccionismo e a apertura do mercado á competencia exterior, que ten provocado unha reconversión industrial e peche de moitas industrias non competitivas.

a) Problemas estruturais (dimensión, I+D+i, tecnoloxía).

A industria española presenta diversos problemas estruturais que afectan negativamente á súa competitividade fronte á economía europea e global. O peso da industria é reducido respecto aos países do contorno. Pérdense empregos pola deslocalización, a automatización e a terciarización (crecente peso dos servizos á produción no emprego industrial, como forma de incrementar o valor engadido dos produtos), e a taxa de creación de empresas é baixa. En xeral:

- Existe un escaso número de grandes empresas, xa que dominan as pequenas (menos de 50 traballadores) e medianas empresas (de 51 a 250). As PEMES reaccionan con máis flexibilidade ante os cambios da industria actual e presentan menor conflitividade laboral, pero os seus produtos son máis caros e menos competitivos ao non permitir economías de escala e investir pouco en innovación e modernización.
- A produtividade industrial é inferior á da Unión Europea, feito que incrementa o custo laboral. Un dos recursos para mellorar a produtividade é a aplicación das innovacións derivadas das TIC, pero o gasto español neste sentido está moi por debaixo do gasto da UE.
- O investimento en I+D (investigación e desenvolvemento) é menos que o dos países máis avanzados. Ademais, presenta gran concentración: sectorial, nas ramas máis dinámicas (material de transporte, farmacia, aeroespacial); empresarial, nas grandes empresas; e territorial, en Madrid, País Vasco, Navarra e Cataluña.

Todo isto provoca unha balanza tecnolóxica deficitaria: as principais empresas de automóbiles, maquinaria eléctrica, aparellos electrodomésticos e produtos farmacéuticos fabrican con patentes estranxeiras, que son un enorme gasto para España que debe pagar pola súa aplicación.

Para mellorar a situación, a política industrial pretende incrementar o gasto en I+D do sector privado, aumentar o persoal altamente cualificado, mellorando a formación e incorporando investigadores de prestixio internacional e impulsar a investigación, así como fomentar a mellora do sistema educativo e a formación técnica laboral.

A denominada industria 4.0 comezou o seu desenvolvemento cara a 2010 baseándose na innovación e na aplicación do coñecemento, na investigación científica e na tecnoloxía para ofrecer novos produtos, ou mellorar o proceso de fabricación, a organización, a xestión e a comercialización. A industria 4.0 consiste na dixitalización da industria ou “fabricación intelixente”.

As tecnoloxías imprescindibles para a industria 4.0 son sete: internet das cousas (conexión dos obxectos cotiáns a internet e á nube), sistemas ciberfísicos (control dixital dos obxectos físicos),

impresión en 3D (creación de prototipos tridimensionais personalizados de calquera produto), intelixencia artificial (tecnoloxía que permite as máquinas comportarse de forma intelixente), robótica colaborativa (robots capaces de 7 interactuar e colaborar coas persoas), BIG-DATA e análise (recolección e análise dunha enorme cantidade de datos) e realidade virtual e aumentada (tecnoloxías que combinan o mundo real e o virtual, enriquecendo a calidade visual).

b) Tendencias recentes da industria en España: globalización e deslocalización.

A industria tivo un ritmo positivo de crecemento de vendas, produción e demanda, aínda que vai perdendo importancia dentro do conxunto de actividades económicas a causa da terciarización xeral da economía e do emprego.

A crise financeira de 2007, xurdida inicialmente nos Estados Unidos, afectou posteriormente a toda a economía mundial. Na Unión Europea iniciouse unha tendencia xeral á baixa, que en España reflectiuse nunha recesión da carteira de pedidos, un aumento dos stocks e unha desaceleración do emprego.

A incorporación de novos países á UE afectou á industria española por diversos motivos: estes países gozan dunha maior proximidade ao grande eixe industrial europeo que constitúen os países nórdicos, Alemaña e o Norte de Italia; ademais, a estrutura produtiva é semellante á española, a man de obra máis barata, e a súa produtividade e cualificación en alta tecnoloxía, maior. Así mesmo, o investimento de capital estranxeiro permitiulles a implantación de empresas de alta tecnoloxía, co que aumentou o seu potencial industrial dentro da UE.

Un dos sectores da industria española máis afectados é o dos automóviles, no que España mantivo un bo ritmo de exportacións; o sector está dominado por empresas de capital estranxeiro que poden deslocalizar as industrias na procura de menores custos.

O actual tecido industrial español estase a incorporar á globalización económica, de maneira que as nosas zonas industriais se configuran como puntos dunha rede de produción a nivel mundial. Nunha economía globalizada, as empresas buscan a competitividade para aumentar a súa cota de mercado; disto derívanse as causas da deslocalización: a busca de menores custos laborais e de mellores condicións fiscais e técnicas. Por esta razón, as empresas se trasladan a lugares como o Leste de Europa, Sueste asiático, China... As consecuencias das deslocalizacións son o incremento da taxa de paro e a perda de emprego no sector secundario, que tende cada vez máis a terciarizarse.

Os sectores máis afectados pola deslocalización son os sectores maduros, pouco esixentes en tecnoloxía e moi consumidores de recursos e man de obra, que deben competir ofrecendo prezos baixos, polo que tenden a desprazarse a espazos periféricos onde poden reducir os custos. Á vez, mantense a concentración industrial nos espazos centrais dos sectores de novas tecnoloxías que esixen servizos e infraestruturas avanzados, man de obra cualificada e compradores de bens de alta tecnoloxía; e as sedes sociais e de xestión das empresas.

A Cuarta Revolución Industrial, ao automatizar as tarefas rutineiras e reducir os custos, permite reverter a deslocalización en beneficio dos espazos que adoptasen a industria 8 4.0, aínda que nunha economía global os competidores tamén impulsan á dixitalización industrial.